ERHVERVSMINISTERIET

GRUND- OG NÆRHEDSNOTAT TIL FOLKETINGETS EUROPAUDVALG

Forslag til direktiv om virksomheders due diligence for bæredygtighed og ændring af direktiv 2019/1937, KOM (2022) 71

Nyt Notat.

1. Resumé

Kommissionen fremsatte 23. februar 2022 et direktivforslag om virksomheders due diligence for bæredygtighed og ændring af direktivet om beskyttelse af personer, der indberetter overtrædelser af EU-retten. Forslaget indeholder krav om, at visse store virksomheder skal udføre due diligence-processer for at identificere, forebygge, afslutte, afbøde og tage ansvar for potentielle hhv. faktiske negative indvirkninger på menneskerettigheder og miljø i virksomhedernes egne aktiviteter, deres datterselskaber og værdikæder. For de omfattede finansielle virksomheder er due diligence-processerne dog mindre omfattende end for de omfattede ikke-finansielle virksomheder. Due diligence-processerne er baseret på eksisterende internationale principper og retningslinjer fra FN og OECD. Derudover indeholder forslaget en forpligtigelse til at forankre ansvaret hos ledelsen for at opsætte og overvåge due diligence-processerne, samt yderligere pligter til at tage bæredygtighed med i forretningsmodel og strategi. De største virksomheder skal desuden lave en klimaplan i henhold til Parisaftalens reduktionsmål, og der skal tages højde for opfyldelsen af denne plan ved fastsættelsen af ledelsens variable vederlag. Forslaget vil gøre det muligt for fysiske og juridiske personer at stille de omfattede virksomheder til ansvar for skader og opnå erstatning ved at anlægge en erstatningssag ved domstolene.

Formålet med forslaget er at fremme bæredygtig og ansvarlig virksomhedsadfærd i de globale værdikæder for at fremme den grønne omstilling og beskytte menneskerettigheder i og uden for EU.

Kommissionens konsekvensanalyse, som ligger bag forslaget, er blevet underkendt to gange, hvormed Kommissionen ikke har fremlagt en kvalitetssikret konsekvensanalyse før forslaget blev fremlagt. Derfor foreligger der bl.a. ikke på nuværende tidspunkt retvisende skøn for hverken de erhvervsøkonomiske eller statsfinansielle konsekvenser, ligesom der er væsentlig uklarhed

om centrale begreber i direktivet. Dette følger ikke den normale procedure, hvor det forventes, at der foreligger en godkendt konsekvensanalyse fra Udvalget for Forskriftskontrol og dermed bryder forslaget med den normale procedure for evidensbaseret politikudvikling i EU.

Regeringen bakker op om formålet med det nye forslag om virksomheders due diligence for bæredygtighed og mener at dette reguleres bedst på EU-niveau. Omstillingen til en bæredygtig økonomi indebærer, at den private sektor aktivt tager ansvar for deres påvirkning på samfundet og miljøet. Regeringen mener, at en "level playing field" for lovpligtig due diligence på tværs af det indre marked forudsætter klare rammer for ensartet håndhævelse på tværs af EU, og at der derfor fortsat er behov for en afklaring ift. centrale begreber i forslaget, som fremstår uklare i det fremsatte forslag. Klare begreber og klarhed om virksomhedernes ansvar er helt grundlæggende for ens implementering på tværs af EU, og for at reglerne bliver håndterbare for virksomhederne, der skal implementere reglerne i deres daglige arbejde. Regeringen er kritisk over for de artikler i forslaget, der regulerer selskabsledelse, og kan ikke umiddelbart støtte den generelle regulering af selskabsledelse der lægges op til med forslaget. Reguleringen lader til at gå ud over, hvad der nødvendigt for at sikre en forankring af ledelsens ansvar for due diligence processer og vurderes ikke på nuværende tidspunkt at være proportional. Regeringen vil undersøge nærmere, hvordan den foreslået regulering af selskabsledelse vil påvirke den danske model for selskabsledelse og implikationerne af direktivet for dansk selskabsret.

Forslagets krav til virksomheders due diligence og tilsynsmyndighedernes håndhævelse heraf forventes at medføre væsentlige erhvervsøkonomiske og statsfinansielle konsekvenser, som vil skulle afdækkes nærmere. Regeringen vil arbejde for at reglerne udformes, så gevinsterne ved forslaget, herunder bidraget til den bæredygtige omstilling, står mål med de administrative konsekvenser direktivet medfører.

2. <u>Baggrund</u>

Kommissionen præsenterede 23. februar 2022 sit forslag til et direktiv om virksomheders due diligence for bæredygtighed. Dansk sprogversion blev modtaget den 28. marts 2022.

Kommissionen begrunder direktivforslaget med, at virksomheders adfærd på tværs af alle økonomiske sektorer er afgørende for at lykkes med EU's omstilling til en klimaneutral og grøn økonomi i overensstemmelse med den europæiske grønne pagt, og for at opfylde FN's mål for bæredygtig udvikling. Med forslaget ønsker Kommissionen at fastlægge en horisontal ramme for at fremme virksomheders respekt for menneskerettigheder og miljø i deres egne

aktiviteter og gennem deres værdikæder. Direktivet skal understøtte og supplere øvrig regulering på bæredygtighedsområdet, bl.a. taksonomiforordningen og forordningen om virksomheders bæredygtighedsrapportering, og vil samtidig bidrage til at opfylde EU's politiske mål på menneskerettighedsområdet og miljøområdet.

Konsekvensanalysen, som ligger bag forslaget, er blevet underkendt to gange af Kommissionens interne Udvalg for Forskriftskontrol. Udvalget skal kvalitetssikre alle Kommissionens konsekvensanalyser, inden nye lovforslag præsenteres. I det tilfælde at konsekvensanalyser afvises to gang kræves en godkendelse fra kommissærerne på baggrund af en forelæggelse fra Kommissionens vicepræsident for interinstitutionelle anliggender og bedre regulering Maroš Šefčovič. En sådan godkendelse er givet til forslaget om direktiv for virksomheders due diligence for bæredygtighed, med henvisning til, at forslaget er en særlig politisk prioritet. Dette følger dog ikke den normale procedure, hvor det forventes, at der foreligger en godkendt konsekvensanalyse fra udvalget og bryder dermed med den normale procedure for evidensbaseret politikudvikling.

3. Formål og indhold

Overordnet indhold

Forslaget skal fremme bæredygtig og ansvarlig virksomhedsadfærd i de globale værdikæder med henblik på at styrke den grønne omstilling og beskytte menneskerettigheder i og uden for EU.

Konkret forpligtes de omfattede virksomheder til at etablere og løbende gennemføre såkaldte due diligence-processer, hvilket vil sige at identificere og om nødvendigt forebygge, afslutte eller afbøde virksomhedens aktiviteters potentielle hhv. faktiske negative indvirkninger på menneskerettigheder og miljøet – ikke kun i egen virksomhed, men i hele værdikæden.

Derudover indeholder forslaget en forpligtigelse til at forankre ansvaret hos ledelsen for at opsætte og overvåge due diligence-processerne, som desuden også pålægges yderligere brede pligter til at tage bæredygtighed med i forretningsmodel og strategi. De største virksomheder skal lave en plan for bl.a. omstilling til en bæredygtig økonomi, der har særligt fokus på klimaforandringer. Ved fastsættelsen af ledelsens variable vederlag skal der tages højde for opfyldelsen af forpligtelserne ifm. planen. Ledelsen skal, når ledelsen opfylder deres forpligtelse til at handle i virksomhedens interesse, tage højde for konsekvenser af deres beslutninger ift. bæredygtighed, herunder konsekvenser for menneskerettigheder, klimaforandringer og miljø, på kort, mellemlang og lang sigt.

Anvendelsesområde

Kommissionen foreslår, at reglerne skal omfatte følgende virksomheder:

1. Virksomheder, herunder finansielle virksomheder[1] uanset deres retlige form, som er etableret i overensstemmelse med en medlemsstats lovgivning, og som har et gennemsnitligt antal ansatte på mere end 500 og mere end 150 mio. euro i global nettoomsætning i det seneste regnskabsår (herefter omtalt som gruppe 1).
2. Virksomheder, herunder finansielle virksomheder, som er etableret i overensstemmelse med en medlemsstats lovgivning, og som har et gennemsnitligt antal ansatte på mere end 250 ansatte og mere end 40 mio. euro i global nettoomsætning i det seneste regnskabsår, hvoraf mindst halvdelen af denne omsætning er genereret inden for en eller flere af følgende sektorer med høj negativ indvirkning relateret til menneskerettigheder og miljø (herefter omtalt som gruppe 2):
    a. Beklædning og fodtøj mv.
    b. Landbrug, fødevarer, skovbrug, fiskeri mv.
    c. Mineralressourcer, herunder olie, gas og metal
3. Virksomheder, som er etableret i overensstemmelse med et tredjelands lovgivning inkl. finansielle virksomheder, og som genererer mere end 150 mio. euro i nettoomsætning på EU's indre marked i regnskabsåret forud for det seneste regnskabsår (herefter omtalt som gruppe 3).
4. Virksomheder, eks. finansielle virksomheder, som er etableret i overensstemmelse med et tredjelands lovgivning, og som genererer mere end 40 mio. euro i nettoomsætning på EU's indre marked i regnskabsåret forud for det seneste regnskabsår, hvoraf mindst halvdelen af denne omsætning er genereret inden for en eller flere af ovennævnte sektorer med høj negativ indvirkning relateret til menneskerettigheder og miljø (herefter omtalt som gruppe 4).

Virksomheder i gruppe 3 og 4 skal udpege en bemyndiget repræsentant, som er etableret eller bosiddende i en af de medlemsstater, hvor virksomheden opererer.

Selvom SMV'er ikke falder inden for anvendelsesområdet, vil de stadig blive indirekte påvirket af direktivets krav, når de indgår i større virksomheders værdikæder, idet det at de store virksomheder, der er direkte omfattet af reglerne, vil stille krav videre til deres leverandører. For at undgå, at direktivet

[1] Ved en "finansiel virksomhed" forstås: kreditinstitut, investeringsselskab, forvalter af alternative investeringsfonde (FAIF), UCITS-administrationsselskab, forsikringsselskab, genforsikringsselskab, arbejdsmarkedsrelateret pensionskasse (IORP), alternativ investeringsfond (AIF) forvaltet af en FAIF, UCITS, central modpart (CCP), værdipapircentral (CSD), tilladt special purpose vehicle, securitiseringsenheden med særligt formål (SSPE), forsikringsholdingselskab, betalingsinstitut, udsteder af elektroniske penge, crowdfundingtjenesteudbyder og kryptoaktivtjenesteudbyder.

skal medføre uforholdsmæssigt store byrder for SMV'er, foreslår Kommissionen en række understøttende tiltag, bl.a. i form af støtte til kapacitetsopbygning, samt krav til, at de store virksomheders krav til underleverandører skal være rimelige og proportionale.

Due diligence-forpligtelser
Kernen i Kommissionens forslag er, at virksomheder forpligtes til at udføre en såkaldt due diligence-proces baseret på OECD's Retningslinjer for Multinationale Virksomheder og FN's Vejledende Principper for Menneskerettigheder og Erhvervsliv.

Direktivet stiller ikke krav til, at virksomheder skal garantere, at negative indvirkninger aldrig vil finde sted. Derimod er der tale om en forpligtelse vedrørende midler, idet virksomheder skal tage passende skridt, der rimeligt kan forventes at forebygge eller minimere negative indvirkninger i de givne omstændigheder i en konkret sag.

I et bilag til direktivforslaget findes en ikke-udtømmende liste over de negative menneskerettighedsrelaterede og miljømæssige indvirkninger, som virksomhederne skal tage hensyn til i udøvelsen af due diligence for bæredygtighed. Det gælder bl.a. brud på internationale menneskerettighedskonventioner og multilaterale miljøkonventioner.

Due diligence-forpligtelsen gælder hele værdikæden, dvs. både leverandørleddet og aftagerleddet. Ifølge Kommissionen sker negative indvirkninger på menneskerettigheder og miljø særligt i forbindelse med udvinding af råmaterialer, produktion, forbrug og bortskaffelse.

Selve due diligence-forpligtelsen er beskrevet i artikel 5-11. Ifølge forslaget skal de omfattede virksomheder:

1. Integrere due diligence i virksomhedens politikker.
2. Identificere faktiske og potentielle negative indvirkninger.
3. Forebygge og afbøde potentielle negative indvirkninger og standse (eller minimere) faktiske negative indvirkninger.
4. Etablere en klageadgang.
5. Monitorere effektiviteten af virksomhedens due diligence-tiltag.
6. Kommunikere om virksomhedens due diligence-tiltag.

Som et *første trin* i due diligence-processen skal virksomheder integrere due diligence i deres politikker og vedtage en due diligence-politik, der skal opdateres årligt, bl.a. med en adfærdskodeks, der beskriver regler og principper, som virksomhedens ansatte og datterselskaber skal følge.

I *andet trin* skal virksomheder identificere de faktiske og potentielle menneskeretlige og miljømæssige negative indvirkninger, der måtte opstå i virksomhedens værdikæde. Risikoanalysen skal bl.a., hvor det er relevant, inddrage information fra potentielle berørte grupper og andre relevante interessenter.

For visse virksomheder gælder der begrænsede krav. Virksomheder i gruppe 2 og 4 skal alene identificere de mest alvorlige negative indvirkninger, som er relateret til deres respektive sektorer. Finansielle virksomheder, som yder kredit, lån eller andre finansielle tjenester, skal alene foretage risikoanalysen inden de udbyder den finansielle tjeneste, og kun ift. aktiviteter hos den kunde eller andre virksomheder under samme koncern som kunden, der modtager tjenesten, og ikke for hele værdikæden. Er kunden en SMV, skal den finansielle virksomhed ikke udføre due diligence på kunden.

I *tredje trin* af due diligence-processen skal virksomheder forebygge og afbøde potentielle negative indvirkninger og standse (eller minimere) faktiske negative indvirkninger.

Ved potentielle negative indvirkninger skal virksomheden udvikle og implementere en forebyggende handlingsplan i samråd med berørte interessenter, og indhente kontraktlige garantier fra direkte forretningsrelationer samt afsøge tilsvarende kontraktlige garantier med disses partnere i værdikæden mhp. at sikre overholdelse af virksomhedens adfærdskodeks og den eventuelle forebyggende handlingsplan.

Ved aktuelle negative indvirkninger skal virksomheden træffe passende foranstaltninger til at bringe disse til ophør. Hvis dette ikke er muligt, skal virksomheden træffe foranstaltninger for at minimere omfanget af indvirkningen.

Er det ikke muligt for virksomheden at forebygge eller afbøde potentielle indvirkninger eller stoppe faktiske negative indvirkninger, skal virksomheden foretage nødvendige investeringer, sørge for målrettet og proportionel støtte til de SMV'er, virksomheden har et etableret forretningsforhold med samt samarbejde med andre parter for at øge virksomhedens mulighed for at afslutte den negative indvirkning. Derudover kan virksomhederne afsøge at indgå en kontrakt med en indirekte forretningspartner.

Som en sidste mulighed, bør virksomheden afholde sig fra at indgå nye, eller udvide eksisterende, forbindelser med den pågældende partner, hvor indvirkningen har fundet sted.

Finansielle virksomheder, som yder kredit, lån eller andre tjenesteydelser, er ikke forpligtet til at opsige kredit-, lånekontrakten eller kontrakter om andre tjenesteydelser, når dette med rimelighed kan forventes at forårsage væsentlig skade for den enhed, som tjenesteydelsen leveres til.

Som *fjerde trin* i due diligence-processen skal virksomhederne give mulighed for, at visse personer og organisationer kan indgive en klage til virksomheden, hvis disse har legitime betænkeligheder vedrørende faktiske eller potentielle negative indvirkninger på menneskerettigheder eller miljøet i forhold til virksomhedens egne aktiviteter, datterselskabers aktiviteter og deres værdikæder. Virksomhederne skal derudover etablere en procedure for at håndtere disse klager, herunder for de tilfælde, hvor virksomheden vurderer, at en klage er ubegrundet, og informere relevante arbejdstagere og fagforeninger om disse procedurer.

Klagerne er berettiget til at anmode om passende opfølgning på klagen og mødes med repræsentanter for virksomheden på et passende niveau for at drøfte de potentielle eller faktiske negative indvirkninger, som er genstand for klagen, såfremt der er tale om alvorlige indvirkninger.

Som det *femte trin* stiller direktivet krav til, at virksomhederne løbende skal følge op på deres egen, deres datterselskabers og deres etablerede forretningsforbindelsers due diligence-indsats for at vurdere, om den er effektiv.

Som det *sjette og sidste trin* i direktivets due diligence-proces skal virksomhederne årligt rapportere om deres due diligence-indsats, inkl. de identificerede potentielle og faktiske negative indvirkninger, og hvordan de er håndteret. Virksomheder, der er omfattet af regler om ikke-finansiel redegørelse i medfør af direktiv 2013/34/EU (regnskabsdirektivet), som på nuværende tidspunkt er under revision[2] forventes at rapportere om deres due diligence indsats efter dette direktivforslag. Virksomheder, der ikke er omfattet af reglerne om ikke-finansiel redegørelse i medfør af direktiv 2013/34/EU, skal derimod rapportere i form af en erklæring på deres hjemmeside. Indhold og kriterier for erklæringen vil blive defineret af Kommissionen i delegerede retsakter.

[2] Kommissionen har fremsat et direktivforslag (Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om ændring af direktiv 2013/34/EU, direktiv 2004/109/EF, direktiv 2006/43/EF og forordning (EU) nr. 537/2014 for så vidt angår virksomheders bæredygtighedsrapportering), der i dag tale omtales som Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD). Direktivforslaget ændrer bl.a. i reglerne om ikke-finansiel redegørelse i regnskabsdirektivet, og forslaget er ikke endeligt vedtaget.

Overstående beskrivelse af trin skal ikke ses som en kronologisk rækkefølge, som virksomhederne skal følge. De forskellige trin kan godt forekomme sideløbende.

Klimaplan/vederlag
De største virksomheder (gruppe 1 og gruppe 3) skal vedtage en plan for at sikre, at virksomhedens forretningsmodel og -strategi er forenelig med omstillingen til en bæredygtig økonomi og med begrænsningen af den globale opvarmning til 1,5 °C i overensstemmelse med Paris-aftalen. Planen skal især identificere i hvilket omfang, at klimaforandringer er en risiko for eller en påvirkning af virksomhedens aktiviteter, på grundlag af oplysninger, som med rimelighed er tilgængelige for virksomheden.

Hvis virksomheden har identificeret eller burde have identificeret klimaforandringer som en risiko for eller et resultat af virksomhedens aktiviteter, skal virksomhederne inkludere mål for emissionsreduktion i planen.

Når virksomhederne fastsætter det variable vederlag til ledelsen, skal virksomheden tage behørigt hensyn til opfyldelsen af planen mv., hvis det variable vederlag er knyttet til ledelsens bidrag til virksomhedens forretningsstrategi og langsigtede interesser såsom bæredygtighed.

Håndhævelse
Håndhævelse af reglerne i direktivet skal ske via myndighedstilsyn og sager om civilretligt ansvar skal anlægges ved domstolene, som beskrevet nedenfor.

Medlemsstaterne skal føre tilsyn med, at virksomhederne overholder deres due diligence-forpligtelser. I den forbindelse skal fysiske og juridiske personer have ret til at forelægge en begrundet mistanke til den (eller de) udpeget tilsynsmyndighed(er), hvis de har grund til at tro, at en virksomhed ikke lever op til direktivets krav mhp. at myndigheden kan undersøge forholdet nærmere. Whistleblower-direktivet finder anvendelse på indberetninger af overtrædelser og yder beskyttelse for personer, der indberetter sådanne overtrædelser.

I tilfælde af overtrædelser af direktivets krav, kan medlemsstaterne pålægge virksomhederne bøder baseret på omsætningen eller udstede pålæg om at opfylde due diligence-forpligtelsen, fx via forbud og passende foranstaltninger. Bøder baseret på virksomhedens omsætning kan pålægges administrativt eller judicielt. Direktivet giver således mulighed for, at tilsynsmyndigheden tager skridt til sanktioner, hvorefter de kompetente nationale domstole pålægger dem. Direktivet stiller krav om, at beslutninger om at pålægge sanktioner skal offentliggøres. Virksomheder, der søger om

offentlig støtte, skal desuden attestere, at de ikke er blevet pålagt sanktioner for at have overtrådt reglerne i direktivet. For at understøtte ensartet håndhævelse af reglerne på tværs af EU, skal medlemslandenes nationale tilsynsmyndigheder samarbejde og udveksle viden og erfaringer i et europæisk netværk af tilsynsmyndigheder.

Derudover skal medlemsstaterne tilpasse deres civilretlige og processuelle regler, så det er muligt for ofre at stille virksomheder til ansvar for skader og opnå erstatning ved at anlægge en civil retssag ved de kompetente nationale domstole. Det civilretlige ansvar vil dække tilfælde, hvor der opstår skader som kunne være identificeret og undgået eller afbødet med passende due diligence-foranstaltninger, på grundlag af de nuværende ordninger om civilretligt ansvar.

For at understøtte virksomhedernes arbejde med due diligence, skal medlemsstaterne etablere hjemmesider, platforme eller portaler med information og støtte, og medlemslandene kan yde økonomisk støtte til SMV'er med forbehold for gældende statsstøtteregler. Kommissionen kan supplere med yderligere understøttende tiltag, fx gennem fælles stakeholder-initiativer. Kommissionen kan også vedtage vejledning om, hvordan virksomheder skal opfylde deres due diligence-forpligtelser, til brug for såvel virksomheder som tilsynsmyndigheder.

Ledelsesmedlemmernes pligt til at udvise rettidig omhu
Forslaget lægger ud over due diligence-forpligtigelsen op til en generel regulering af ledelsens ansvar, hvorefter medlemsstaterne skal sikre, at når ledelsen opfylder deres forpligtelse til at handle i selskabets bedste interesse, skal de tage højde for konsekvenserne af deres handlinger for bæredygtighedsforhold, herunder, hvor relevant, menneskerettigheder, klimaforandringer og miljømæssige konsekvenser, herunder på kort, mellem og langt sigt. Formålet hermed er at tydeliggøre ledelsens ansvar over for interessenter ud over aktionærerne. Forslaget lægger op til, at ledelsesmedlemmernes pligt til at udvise rettidig omhu[3] skal gælde for alle de omfattede virksomheder.

Medlemsstaterne skal sikre, at deres nationale regler om overtrædelse af ledelsens pligter også finder anvendelse på ovenstående pligt.

Ledelsens ansvar for etablering af og tilsyn med due diligence
Det foreslås, at ledelsen i virksomheder i gruppe 1 og 2 skal være ansvarlige for at etablere og føre tilsyn med due diligence-processerne og især due diligence-politikken, med behørig hensyntagen til input fra interessenter

[3] Rettidig omhu skal ikke forveksles med nødvendig omhu, som er en dansk beskrivelse af due diligence for bæredygtighed.

og civilsamfundsorganisationer. Ledelsen skal rapportere til bestyrelsen herom.

Derudover skal ledelsen også tage skridt til at tilpasse virksomhedens strategi, så den tager højde for faktiske og potentielle negative indvirkninger, som er identificeret iht. trin 2 og eventuelle foranstaltninger iht. trin 3.

Gennemførelse
Det foreslås, at medlemsstaterne skal implementere direktivet senest to år efter direktivets ikrafttrædelse. Kravene skal gælde for de største virksomheder, dvs. gruppe 1 og gruppe 3, senest 2 år efter direktivets ikrafttrædelse. For virksomheder i gruppe 2 og gruppe 4 foreslås det, at reglerne først skal gælde senest 4 år efter direktivets ikrafttrædelse, således at disse lidt mindre virksomheder får mere tid til at omstille sig og kan trække på erfaringerne fra de største virksomheder.

Evaluering
Det foreslås, at direktivet skal evalueres 7 år efter dets ikrafttrædelse, og at det i den forbindelse skal vurderes, om der er behov for at udvide anvendelsesområdet, så flere virksomheder omfattes af kravene, og om der er behov for at justere listen over sektorer med høj negativ indvirkning på menneskerettigheder og miljø samt listen med negative indvirkninger i bilaget. Det skal desuden vurderes, om selve due diligence-forpligtelsen skal udvides til også at omfatte negative indvirkninger på klimaet.

4. Europa-Parlamentets udtalelser

Europa-Parlamentet har den 17. december 2020 vedtaget en egeninitiativrapport om bæredygtig virksomhedsledelse og den 10. marts 2021 vedtaget en egeninitiativrapport om virksomheders due diligence og virksomhedsansvar.

Af førstnævnte rapport fremgår, at Europa-Parlamentet ønsker et direktiv, der skal sikre, at der pålægges virksomheders ledelser visse pligter og dertilhørende ansvar, hvis disse pligter ikke opfyldes. Det foreslås bl.a., at virksomheders ledelser ikke alene må have aktionærers kortsigtede økonomiske interesser for øje, at anvendelsesområdet er de store virksomheder og evt. SMV'erne, at der skal være en pligt for virksomheder til at informere og høre relevante interessenter, samt at store virksomheder skal have rådgivende komitéer med interessentrepræsentanter, og at selskaber, der modtager statsstøtte eller EU-finansiering, der gennemfører afskedigelser (det lægges til grund, at der her er tale om masseafskedigelser), kan pålægges at bevare arbejdspladser og i stedet være tvunget til at justere ledelsesvederlag og ikke udbetale udbytte eller foretage aktietilbagekøb.

Af sidstnævnte rapport fremgår, at Europa-Parlamentet ønsker et direktiv, der skal sikre, at virksomheder opfylder deres forpligtelse til at tage hensyn til menneskerettigheder, miljø, arbejdstagerrettigheder mv., og ikke medvirker til at forårsage skade eller krænkelser.

Egeninitiativrapporten fra 10. marts 2021 omhandler udelukkende reguleringstiltag på due diligence-området. I rapporten skitseres kravene til såvel virksomheder og myndigheder på et meget overordnet niveau. Det fremgår overordnet at de skal have processer for due diligence, rapportere om arbejdet med due diligence og inddrage interessenter. Medlemslandene skal føre kontrol og tilsyn for at sikre, at reglerne overholdes, men det konkretiseres ikke yderligere, hvordan det skal foregå i praksis. I rapporten lægges der vægt på, at både virksomheder og myndigheder skal involvere stakeholders tæt. Definitionen af due diligence er i overensstemmelse med FN´s retningslinjer for menneskerettigheder og erhverv, samt OECD´s retningslinjer for multinationale virksomheder. Europa-Parlamentet ønsker, at due diligence-kravene skal gælde bredt: Alle store virksomheder, børsnoterede SMV'er og højrisiko SMV'er, og SMV´er der opererer i højrisikozoner bør omfattes af forslaget – uanset størrelse og uanset om virksomhederne er etableret i eller uden for EU, så længe de opererer på det indre marked.

Ifm. behandlingen af Kommissionens forslag er det blevet besluttet at Retsudvalget (JURI) har kompetencen, hvor Lara Wolters (NL, S&D) er udpeget som ordførere.

5. <u>Nærhedsprincippet</u>

Direktivforslaget er fremsat med hjemmel i TEUF artikel 50 og 114. Artikel 114 omhandler det indre marked og artikel 50 omhandler etableringsfrihed, herunder f.eks. navnlig " *(...) g) i det nødvendige omfang og med det formål at gøre dem lige byrdefulde at samordne de garantier, som kræves i medlemsstaterne af de i artikel 54, stk. 2, nævnte selskaber til beskyttelse af såvel selskabsdeltagernes som tredjemands interesser (...)*". Et eksempel herpå kan ifølge Europa-Kommissionen være koordinerende foranstaltninger vedr. beskyttelse af virksomheders aktionærer og andre interessenter mhp. en sådan beskyttelse i hele Unionen, hvor forskellene mellem nationale regler er af en sådan art, at de hindrer etableringsfriheden. Det er muligt at anvende denne bestemmelse, hvis formålet er at forhindre, at der opstår nuværende eller fremtidige hindringer for etableringsfriheden som følge af den forskellige udvikling af national lovgivning. Det skal være sandsynligt, at sådanne forhindringer opstår, og den pågældende foranstaltning skal udformes til at forhindre dem.

Efter nærhedsprincippet kan EU kun handle på de områder, der ikke hører ind under EU's enekompetence, hvis målene for den påtænkte handling

ikke i tilstrækkelig grad kan opfyldes af medlemsstaterne på centralt, regionalt eller lokalt plan, men på grund af den påtænkte handlings omfang eller virkninger bedre kan nås på EU-plan, jf. artikel 5 (3) i Traktaten om Den Europæiske Union (EU-traktaten).

Kommissionens vurdering
Forslaget regulerer iflg. Europa-Kommissionen virksomhedernes forpligtelser i relation til due diligence om bæredygtighed og dækker samtidig ledelsens pligter og selskabsledelsessystemer til at gennemføre due diligence.

Forslaget har til formål at forhindre konkurrenceforvridninger og fjerne hindringer for fri bevægelighed og etableringsfriheden ved at harmonisere virksomhedernes due diligence forpligtelser og ledelsens pligter relateret hertil. Det vil føre til ens spilleregler, hvor virksomheder af samme størrelse og deres direktører er underlagt samme krav for at integrere bæredygtig selskabsledelse, herunder på lang sigt, og due diligence-foranstaltninger på tværs af Unionen.

Europa-Kommissionen anfører, at det ikke er sandsynligt, at national lovgivning på dette område vil være tilstrækkelig og effektiv. Det skyldes bl.a., at der er behov for lige vilkår og retssikkerhed på tværs af EU for at undgå fragmentering i lyset af, at flere medlemsstater allerede har indført forskelligartet national lovgivning om due diligence og selskabsledelse, og andre overvejer at gøre det. Desuden er der iflg. Europa-Kommissionen tale om transnationale værdikæder og transnationale problemer, hvor ét lands indsats kan blive hæmmet af andre landes manglende indsats.

Europa-Kommissionen berører i forslaget ikke særskilt forholdet til nærhedsprincippet i relation til selskabsledelse. Der argumenteres dog for, at det er et grundlæggende element i både OECD's retningslinjer[4] og FN's vejledende principper[5], at due diligence skal forankres hos, og kommunikeres af, den øverste ledelse i virksomheden, hvilket ifølge omtalte retningslinjer er en forudsætning for, at due diligence-processer kan implementeres effektivt.

Regeringens vurdering
Regeringen er enig i Kommissionens vurdering af, at nærhedsprincippet er overholdt. Flere lande har allerede indført lovpligtig due diligence eller er

[4] OECD retningslinjer for multinationale virksomheder, Kapitel II – Generelle politikker, kommentar 7 og 8.
[5] FN's Vejledende Principper om Menneskerettigheder og Erhvervsliv, princip 16 inkl. dertilhørende kommentar.

ved at udarbejde lovgivning, og der er derfor en reel risiko for fragmentering af det indre marked. Det er nødvendigt at lovgive på EU-niveau på dette område for at sikre funktionen af det indre marked og for retssikkerheden i hele EU.

Efter regeringens opfattelse, lægges der ud over due diligence-forpligtelserne op til en generel regulering af selskabsledelse i artikel 15 og 25, og derudover er rækkeviden af artikel 26 er uklar. Dette går ifølge regeringen videre end hvad der er nødvendigt for at sikre en effektiv due diligence lovgivning, og der kan derfor stilles spørgsmålstegn ved om dette er i overensstemmelse med proportionalitetsprincippet, som beskrevet i afsnit 10 om regeringens foreløbige holdning.

6. Gældende dansk ret

OECD's retningslinjer for multinationale virksomheder

Den danske stat har tilsluttet sig OECD's retningslinjer for multinationale virksomheder. I medfør af disse retningslinjer har Danmark oprettet en mæglings- og klageinstitution for ansvarlig virksomhedsadfærd, der kan behandle klager vedrørende overtrædelser af OECD's retningslinjer. Overtrædelsen skal være begået i Danmark eller af danske offentlige eller private virksomheder, myndigheder, organisationer eller deres forretningsforbindelser. Finder Mæglings- og klageinstitutionen, at der er sket overtrædelse, kan institutionen alene udtale kritik af den indklagede.

Redegørelse for samfundsansvar

De største danske virksomheder skal i forbindelse med deres årsrapport redegøre for virksomhedens arbejde med samfundsansvar. Reglerne følger af årsregnskabslovens § 99 a og omfatter alle store virksomheder i regnskabsklasse C og alle virksomheder i regnskabsklasse D. Finansielle virksomheder med over 500 ansatte skal supplere ledelsesberetningen i årsrapporten med en redegørelse for samfundsansvar. Virksomhederne er ikke forpligtet til at udarbejde politikker for samfundsansvar (miljøforhold, herunder reduktion af virksomhedens klimapåvirkning, sociale forhold og personaleforhold, samt forhold med respekt for menneskerettigheder, antikorruption og bestikkelse), men redegørelsen skal indeholde en klar og begrundet forklaring på de områder, hvor virksomheden har valgt ikke at have en politik.

Redegørelsen skal – for hvert af de fire politikforhold, hvor virksomheden har politikker – indeholde oplysninger om virksomhedens processer for due diligence, hvis virksomheden anvender sådanne processer. Virksomhederne er ikke pålagt en pligt til at foretage ikke-finansiel due diligence, men hvis virksomheden anvender sådanne processer, har den pligt til at

oplyse om dem i sin redegørelse. Hvis virksomheden ikke anvender sådanne processer for et eller flere af de fire politikforhold, er der ikke krav om, at redegørelsen indeholder oplysninger herom eller en begrundelse herfor. Det gælder næsten tilsvarende regler for alle børsnoterede finansielle virksomheder uanset størrelse.

Børsnoterede virksomheder, som opfylder årsregnskabslovens størrelseskrav til store virksomheder, og som samtidig har et gennemsnitligt antal ansatte i løbet af regnskabsåret på minimum 500, skal i årsrapporten medtage oplysninger om virksomhedens bæredygtige aktiviteter i henhold til taksonomiforordningens artikel 8. Virksomhederne skal endvidere vurdere, om de enkelte økonomiske aktiviteter er bæredygtige i henhold til nærmere bestemte screeningskriterier, samt vurdere om aktiviteterne ikke væsentligt skader de øvrige miljømål, og om aktiviteterne udøves i overensstemmelse med minimumsgarantierne om menneskerettigheder m.v., som er fastsat i taksonomiforordningens artikel 18. Oplysningerne skal gives i forbindelse med virksomhedens redegørelse for samfundsansvar efter årsregnskabslovens §§ 99 a og 128 a.

Vederlag
Aflønning af ledelsesmedlemmer er reguleret i lov om aktie- og anpartsselskaber §§ 138 – 139 c. Reglerne stiller krav om, at børsnoterede selskaber skal udarbejde og offentliggøre en vederlagspolitik, som fastsætter rammen for fast og variabel aflønning af ledelsesmedlemmerne, samt aflægge og offentliggøre en vederlagsrapport i overensstemmelse med den vedtagne vederlagspolitik. Der findes i dag ikke regler om, at der ved fastsættelsen af ledelsens variable vederlag skal tages højde for opfyldelsen af en virksomheds plan for bl.a. omstilling til en bæredygtig økonomi.

Kravene til aflønning samt skriftlige lønpolitikker i pengeinstitutter, realkreditinstitutter, investeringsforvaltningsselskaber og finansielle holdingvirksomheder følger af §§ 77 a - § 77 i lov om finansiel virksomhed samt bekendtgørelse 2021-06-10 nr. 1242 om lønpolitik og aflønning. Kravene til aflønning og skriftlige lønpolitikker for de øvrige omfattede finansielle virksomheder er reguleret i de respektive sektorlove. Desuden skal de finansielle virksomheder i deres aflønningspolitikker redegøre for, hvordan disse politikker er i overensstemmelse med integrationen af bæredygtighedsrisici, jf. artikel 5 i disclosureforordningen.

Selskabets interesse
Dansk selskabsret indeholder ikke regler om, at når ledelsen opfylder deres forpligtelse til at handle i selskabets bedste interesse, skal de tage højde for konsekvenserne af deres handlinger for bæredygtighedsforhold, herunder, hvor relevant, menneskerettigheder, klimaforandringer og miljømæssige

konsekvenser, herunder på kort, mellem og langt sigt. Det er dog et selskabsretligt princip, at ledelsen skal varetage selskabets interesse, og at dette ikke alene omfatter aktionærernes økonomiske interesser, men også øvrige interessenters interesser, herunder f.eks. ansatte, leverandører, kreditorer, samfundet mv.

Disclosureforordningen og taksonomiforordningen
Disclosureforordningen og taksonomiforordningen indeholder *oplysnings*-forpligtelser om bæredygtighed, hvorimod dette forslag indeholder forpligtelser vedrørende *adfærd*.

Hvis finansielle virksomheder tager hensyn til investeringsbeslutningers vigtigste negative indvirkninger på ESG-faktorer, skal de finansielle virksomheder på deres hjemmeside offentliggøre en erklæring om due diligence politikker med hensyn til disse indvirkninger, jf. artikel 4 i disclosureforordningen. Dette er frivilligt for finansielle virksomheder med under 500 ansatte, hvorimod finansielle virksomheder med over 500 ansatte skal udarbejde erklæringen.

De finansielle virksomheder, som laver erklæringen, vil i deres prækontraktuelle dokumenter også blandt andet skulle oplyse, om og i givet fald hvordan deres finansielle produkt(er) tager de vigtigste negative indvirkninger på ESG-faktorer i betragtning, jf. artikel 7 i disclosureforordningen.

Desuden indeholder både disclosure- og taksonomiforordningen et princip om at investeringerne hhv. aktiviteterne ikke må gøre væsentlig skade på ESG-mål.

7. Konsekvenser

Lovgivningsmæssige konsekvenser
En vedtagelse af direktivforslaget vil medføre behov for lovændringer, herunder ændringer af selskabsloven, lov om visse erhvervsdrivende virksomheder, lov om finansiel virksomhed m.fl. Derudover vil forslaget medføre, at der skal vedtages en ny hovedlov om virksomheders due diligence-forpligtelser.

Vedtagelse af direktivforslaget antages derimod ikke at have lovgivningsmæssige konsekvenser for de civilretlige regler i forhold til adgangen til at søge erstatning og gå til domstolene med en sådan erstatningssag.

Efter de almindelige erstatningsretlige principper forudsætter erstatningsansvar, at der er sket en skade, hvormed der er lidt et økonomisk tab. Der

skal endvidere være et ansvarsgrundlag. I dansk ret er det almindelige erstatningsansvar culpa. Det betyder, at der indtræder ansvar for skade, som er forvoldt ved skadevolders uagtsomme eller forsætlige adfærd.

Herudover skal skadevolders adfærd være årsag til skaden (kausalitet), og skaden skal være en påregnelig følge af adfærden (adækvans).

Hvis der med implementering af direktivet indføres krav for virksomheder om at udføre due diligence procedurer, vil dette have betydning for vurderingen af ansvarsgrundlaget, hvis undladelse af at udføre disse procedurer afstedkommer et økonomisk tab.

Statsfinansielle konsekvenser
Det forventes, at forslaget vil medføre statsfinansielle konsekvenser, idet udpegning eller etablering af en eller flere nationale tilsynsmyndighed(er), der er ansvarlig for implementeringen af direktivet, vil kræve ressourcer. Der er tale om nye krav til virksomheder på et område, der hidtil har været omfattet af internationale, ikke-bindende retningslinjer, og derfor vil der også være tale om en helt ny type tilsyn.

Medlemsstaterne skal sikre, at de nationale kompetente myndigheder tildeles tilstrækkelige beføjelser og ressourcer, hvilket vurderes at indebære fagspecifik ekspertise samt understøttende IT-løsninger til tilsynsopgaverne. Derudover vil det kræve ressourcer i forhold til etableringen af det europæiske netværk for tilsynsførende myndigheder, hvor hvert medlemsland skal udpege repræsentanter, ligesom tilsynsmyndighederne skal besvare henvendelser fra andre tilsynsmyndigheder inden for én måned. Derudover vil det kræve ressourcer at behandle klager. Forslaget pålægger endvidere medlemsstaterne at etablere og drive en dedikeret hjemmeside, portal eller platform til vejledning og støtte til omfattede virksomheder og deres forretningsforbindelser.

Der vil ligeledes opstå en forøgelse af ressourceforbruget hos den eller de myndigheder, der udpeges til kompetente myndigheder, idet direktivet medfører en øget sagsmængde eller en udvidet opgaveportefølje, herunder i forhold til udmøntningen af delegerede retsakter og den kontinuerlige evaluering af direktivet, der er indbygget i forslaget.

Det fremgår endvidere af forslaget, at medlemsstaterne skal tilpasse deres regler om civilretligt ansvar, så det er muligt for ofre at stille virksomheder til ansvar for skader og opnå erstatning ved at anlægge en erstatningssag ved de kompetente nationale domstole, hvilket vurderes at medføre merudgifter i domstolene i det omfang, der kommer en øget sagstilgang som

følge af forslaget. Omfang såvel de økonomiske konsekvenser for domstolene overordnet set vil skulle afdækkes nærmere.

Omfanget af de statsfinansielle konsekvenser forventes at være væsentligt, men skal undersøges nærmere, idet udgangspunktet er, at afledte nationale udgifter som følge af EU-retsakter afholdes inden for de berørte ministeriers eksisterende bevillingsramme, jf. budgetvejledningens bestemmelser herom.

Erhvervsøkonomiske konsekvenser
Det er den overordnede vurdering, at forslaget forventes at medføre væsentlige administrative konsekvenser for de omfattede virksomheder. Det er særligt selve due diligence-forpligtelserne (artikel 5-11), der forventes at have erhvervsøkonomiske konsekvenser. Dette skal dog ses i forhold til de forventeligt positive økonomiske effekter af at styrke virksomhedernes og deres ledelsers arbejde med bæredygtighed.

De erhvervsøkonomiske konsekvenser ifm. identifikation af potentielle hhv. faktiske negative indvirkninger vil variere meget fra virksomhed til virksomhed, afhængig af de konkrete forhold, såsom virksomhedens størrelse, værdikædens kompleksitet og risiciene forbundet med den givne sektor eller aktivitet og det geografiske område, virksomheden opererer i. Udgifter til håndtering af potentielle hhv. faktiske negative indvirkninger, herunder udbedring af evt. skader, vil afhænge af, hvilke indvirkninger, der bliver identificeret og handlet på i et givent år.

Samtidig kan harmoniseret lovpligtig due diligence på EU-niveau medføre færre omkostninger for nogle danske virksomheder, såfremt de alene skal forholde sig til én samlet lovgivning og ikke forskellige nationale særlove relateret til området.

Det er på denne baggrund vanskeligt at estimere et gennemsnit for, hvilke administrative konsekvenser, direktivet vil medføre for danske virksomheder, men det er den foreløbige vurdering, at direktivforslaget indebærer administrative konsekvenser for erhvervslivet for væsentligt over 4 mio. kr. årligt, hvilket er bagatelgrænsen for kvantificering. Den nærmere kvantificering vil blive foretaget i forbindelse med direktivets implementering i dansk lov, da direktivets konkrete udmøntning først bliver fastlagt her.

Andre konsekvenser og beskyttelsesniveauet
En vedtagelse af direktivforslaget forventes at få positive konsekvenser for menneskerettigheder, miljø og klima både inden for og uden for EU, idet forslaget bidrager til bæredygtig udvikling ved at stille krav til virksomheders

due diligence. En vedtagelse af forslaget skønnes ikke at berøre beskyttelsesniveauet i Danmark negativt, og det er Kommissionens forventning, at forslaget i det lange løb vil give bæredygtige europæiske virksomheder en konkurrencefordel globalt.

8. Høring

Kommissionens forslag har været sendt i høring i EU-specialudvalget for konkurrenceevne, vækst og forbrugerspørgsmål med frist for bemærkninger den 16. marts 2022. Der er indkommet høringssvar fra 92-gruppen, Amnesty International, Dansk Aktionærforening, Dansk Arbejdsgiverforening, Dansk Erhverv (DE), Dansk Mode & Tekstil (DM&T), Fagbevægelsens Hovedorganisation (FH), FinansDanmark, Folkekirkens Nødhjælp, Forbrugerrådet TÆNK, Foreningen af Statsautoriserede Revisorer (FSR), Forsikring og Pension (F&P), Institut for Menneskerettigheder, Komitéen for God Selskabsledelse og Komitéen for God Fondsledelse, Landbrug & Fødevarer, Ledernes Hovedorganisation, Mæglings- og Klageinstitutionen for Ansvarlig Virksomhedsadfærd (NCP Danmark), Rådet for Samfundsansvar.

Derudover er der indkommet fælles høringssvar fra Dansk Industri, Danske Rederier og Danske Arkitektvirksomheder, samt Professor, dr.jur., Jesper Lau Hansen, Københavns Universitet, Det Juridiske Fakultet, og Professor Steen Thomsen og lektor Therese Sand, Copenhagen Business School, Center for Corporate Governance (herefter ”professor, dr.jur., Jesper Lau Hansen, KU, og professor Steen Thomsen og lektor Therese Sand, CBS") samt professor Søren Friis Hansen og lektor, Troels Michael Lijla, CBS LAW, Copenhagen Business School.

Generelle bemærkninger

Generelt bakker høringsparterne op om formålet med direktivforslaget og ser et behov for fælles EU-regler på området, idet de dog hver især fremhæver svagheder i forslaget, som de mener, at regeringen bør adressere. Høringsparternes overordnede kritikpunkter er opsummeret i dette afsnit og specificeret nærmere i de følgende afsnit.

92-gruppen, Rådet for Samfundsansvar, Dansk Industri, Danske Rederier og Danske Arkitektvirksomheder, Forsikring og Pension, DM&T, NCP Danmark, FSR, Finans Danmark og L&F lægger vægt på, at der skal sikres sammenhæng med øvrig relateret EU-lovgivning. Dansk Erhverv, DM&T, Finans Danmark og FSR fremhæver behovet for at undgå dobbeltkrav og dobbeltrapportering, særligt ift. taksonomien for bæredygtige investeringer og ift. direktivet om bæredygtighedsrapportering.

92-gruppen, Folkekirkens Nødhjælp, Amnesty International og Institut for Menneskerettigheder mener, at forslaget har væsentlige mangler og generelt bør være mere konsistent med internationale retningslinjer og principper. Forbrugerrådet TÆNK støtter høringssvarene fra Amnesty International og 92-gruppen i deres helhed.

Dansk Aktionærforening finder, at forslagets indgreb i den almindelige selskabsledelse, det generelle ledelsesansvar og i ledelsens aflønning er uheldigt og står i kontrast til Kommissionens øvrige arbejde med fx kapitalmarkedsunionen og aktionærrettighedsdirektivet, hvorfor alene due diligence-delen bør gennemføres. Dansk Aktionærforening lægger stor vægt på nærhedsprincippet og "den danske model" med et aktivt aktionærdemokrati mv.

Dansk Erhverv er positivt indstillet over for formålet med due diligence og at der skabes en europæisk 'level playing field' på området, men finder at forslagets nuværende form indebærer en risiko for forskelligartet implementering i medlemslandene. Finans Danmark bemærker, at brugen af et direktiv fører til en uensartet implementering og efterlevelse i de enkelte medlemslande, hvorfor kunne der med fordel argumenteres for et total harmoniseringskrav.

Komitéen for god Fondsledelse og Komitéen for god Selskabsledelse bemærker, at direktivet ikke lægger op til at harmonisere området på tværs af medlemslande. Det kan føre til, at danske og europæiske virksomheder reguleres hårdere end virksomheder uden for EU, hvilket kan have negative konsekvenser for europæiske virksomheders konkurrenceevne. Komitéen for god Fondsledelse og Komitéen for god Selskabsledelse og Dansk Industri, Danske Rederier og Danske Arkitektvirksomheder bemærker, at virksomheder uden for EU er omfattet, men det er svært at se, hvordan håndhævelse skal ske over for disse virksomheder i praksis.

Dansk Industri, Danske Rederier og Danske Arkitektvirksomheder lægger afgørende vægt på en afbalanceret EU-tilgang, der tager højde for proportionaliteten i, hvad der er realistisk, og hvad virksomheder er i stand til at gøre. Staters og virksomheders rolle bør ikke blandes, da virksomheder ikke har mandat eller evne til at løse alle problemer, der opstår som følge af svigtende eller svagt styrede stater globalt. Forslaget kan utilsigtet medføre, at det bliver for risikabelt for europæiske virksomheder at handle med virksomheder i lande uden for EU, der ikke har helt styr på miljø og menneskerettigheder. Direktivet er i strid med formålet om at skabe en 'level playing field', eftersom det ikke lægger op til totalharmonisering i EU.

Dansk Aktionærforening, Dansk Industri, Danske Rederier, Danske Arkitektvirksomheder, Finans Danmark, Komitéen for god Fondsledelse og Komitéen for god Selskabsledelse, Ledernes Hovedorganisation ser positivt på EU-regulering af due diligence forpligtelser.

Dansk Industri, Danske Rederier og Danske Arkitektvirksomheder, Komitéen for god Fondsledelse og Komitéen for god Selskabsledelse og Finans Danmark bemærker, at forslaget til trods for to afviste konsekvensanalyser fortsat indeholder generelle regler om selskabsledelse, som ikke har en direkte sammenhæng med due diligence-forpligtelserne. Dansk Industri, Danske Rederier og Danske Arkitektvirksomheder opfordrer regeringen til at forsvare Bedre Regulerings-principperne ved at forholde sig særdeles kritisk til behov, konsekvenser, proportionalitet og – ikke mindst – nærhedsprincippet i relation til bestemmelserne om selskabsledelse.

Professor, dr.jur., Jesper Lau Hansen, KU, og Professor Steen Thomsen og lektor Therese Sand, CBS, tilslutter sig Dansk Industri's m.fl. bemærkninger, og bemærker, at forslagets underkendte del om selskabsledelse har den alvorlige konsekvens at gøre de øvrige regler om due diligence problematiske i sig selv, da det, der burde være et rent eksternt forhold (krav til virksomhedens opførsel), nu også angår et indre anliggende (virksomhedens beslutningsproces). Virksomhedernes indre beslutningsproces kan således angribes, uanset om virksomheden har foretaget egentlige overtrædelser af sine due diligence-forpligtelser, hvilket muliggør useriøse angreb, og risikoen herfor vil alvorligt lamme selskabsledelsernes risikovillighed og mulighed for at operere på udenlandske markeder.

Professor, dr.jur., Jesper Lau Hansen, KU, og Professor Steen Thomsen og lektor Therese Sand, CBS, bemærker, at initiativets præmisser for regulering af selskabsledelse er forkerte, og at de ikke er underbygget af empiri, hvormed forslaget er i klar modstrid med principperne for bedre regulering.

Dansk Industri, Danske Rederier og Danske Arkitektvirksomheder bemærker, at forslaget skal justeres på en række punkter for at nå sit formål uden at forringe danske og europæiske virksomheders konkurrenceevne væsentligt.

Fagbevægelsens Hovedorganisation (FH) mener, at arbejdstagerrettigheder og arbejdstagerrepræsentanter bør stå mere centralt i forslaget. FH mener ikke, at forslaget er ambitiøst nok fsva. due diligence-forpligtelsen og ser en risiko for, at det vil medføre øget bureaukrati uden at skabe reelle forandringer i værdikæderne.

Dansk Mode & Tekstil (DM&T) ser et akut behov for EU-harmoniseret lovgivning om due diligence mhp. fælles spilleregler og fælles forståelse

og definitioner for at undgå yderligere fragmentering på området. 92-gruppen, Rådet, Dansk Industri, Danske Rederier og Danske Arkitektvirksomheder, Forsikring og Pension, DM&T, NCP Danmark, FSR, Finans Danmark og L&F lægger vægt på, at der skal sikres sammenhæng med øvrig relateret EU-lovgivning. DM&T og FSR fremhæver behovet for at undgå dobbeltkrav og dobbeltrapportering, særligt ift. taksonomien for bæredygtige investeringer og ift. direktivet om bæredygtighedsrapportering.

Rådet for Samfundsansvar støtter også formålet med forslaget, men mener, at en række elementer risikerer at svække indfrielse af målene, og at flere forpligtelser fremstår uklare. Rådet for Samfundsansvar opfordrer regeringen til at arbejde for en høj grad af harmonisering af reglerne, transparens og ensartet håndhævelse på tværs af medlemslandene.

Dansk Arbejdsgiverforening henviser generelt til høringssvar afgivet af øvrige erhvervsorganisationer, herunder Dansk Erhverv samt DI med Danske Arkitektvirksomheder og Danske Rederier.

FSR støtter, at der henvises til de internationale principper, og bemærker, at forslaget er relevant for både private og offentlige virksomheder.

Forsikring og Pension støtter overordnet intentionerne i forslaget, men ser imidlertid også en række væsentlige problemer i direktivforslaget.

NCP Danmark støtter formålet med forslaget og anerkender intentionen om at udbrede de internationale retningslinjer ved hjælp af direktivet. NCP Danmark understreger dog, at ingen regler er bedre end deres implementering, og det er derfor afgørende, at man på forhånd forsøger at forudse hvilke konsekvenser direktivet, og særligt dets implementering, vil have i praksis. NCP Danmark fremhæver også, at den nye regulering burde bygge på de fordele, man kender fra NCP-systemet, herunder mægling som et alternativ til at løse konflikter mellem parter.

Professor, dr.jur., Jesper Lau Hansen, KU, og Professor Steen Thomsen og lektor Therese Sand, CBS, bemærker, at forslaget i sig selv påvirke EU's konkurrenceevne negativt, fordi EU pålægger virksomheder pligter, som udlandet ikke gør. Dette bør give EU anledning til at overveje, om direktivet er nødvendigt, eller om man kan klare sig med mindre. Derudover bemærker de, at direktivforslaget lægger op til at inkorporere en lang række mellemstatslige aftaler som del af private selskabers forpligtelser. Dette er uhensigtsmæssigt bl.a. fordi, at international ret er væsensforskellig fra national ret og traktater er således skrevet på en anden måde end national ret, der forpligter private.

Professor Søren Friis Hansen og lektor, Troels Michael Lijla, CBS LAW, Copenhagen Business School tilslutter sig høringssvaret afgivet af Professor, dr.jur., Jesper Lau Hansen, KU, og Professor Steen Thomsen og lektor Therese Sand, CBS.

Specifikke bemærkninger

Anvendelsesområde – omfattede virksomheder

92-gruppen, Folkekirkens Nødhjælp, Institut for Menneskerettigheder og Amnesty International mener, at anvendelsesområdet bør udvides til at dække alle virksomheder uanset størrelse, i overensstemmelse med de internationale retningslinjer. 92-gruppen argumenterer for, at det i praksis vil være vanskeligt for de store virksomheder at efterleve lovkravene, hvis de mindre virksomheder ikke omfattes. Amnesty International påpeger, at forslaget ikke har samme anvendelsesområde som de kommende rapporteringskrav under CSRD, og ønsker som minimum, at også børsnoterede SMV'er skal omfattes. Også FH foreslår en generel tærskel på 250 medarbejdere og finder det betænkeligt, at alle SMV'er er undtaget, uanset om de indgår i risikable værdikæder.

Dansk Erhverv, Ledernes Hovedorganisation, Dansk Industri, Danske Rederier og Danske Arkitektvirksomheder finder det positivt, at SMV'er er undtaget i forslaget. Ledernes Hovedorganisation bemærker, at de foreslåede SMV-rettede indsatser kan vise sig utilstrækkelige, hvis kravene med tiden vil øges yderligere, hvorfor det bør skrives ind i forslaget, at indsatserne skal være proportionale med kravene.

Dansk Industri, Danske Rederier og Danske Arkitektvirksomheder finder, at den finansielle sektor allerede er omfattende reguleret i forhold til bæredygtighed, hvorfor er der risiko for utilsigtede, uproportionale konsekvenser for ikke-omfattede virksomheder, herunder SMV'er, uden for den finansielle sektor ved lån/investering m.m., hvilket bør analyseres nærmere. Amnesty International og 92-gruppen ønsker at omfatte finansielle virksomheder på lige fod med øvrige virksomheder.

Både 92-gruppen og Amnesty International mener, at de få udvalgte sektorer af særlig risikabel karakter, som lovforslaget har fokus på, ikke er tilstrækkeligt dækkende. DM&T stiller spørgsmålstegn ved kriterierne for Kommissionens udvælgelse af sektorer med særligt høj risiko for negative indvirkninger på menneskerettigheder og miljø, og bemærker, at der ikke i forslaget opstilles nogen klar definition på mode- og tekstilbranchen. DM&T anbefaler, at due diligence-forpligtelserne bør gælde alle brancher ud fra objektive kriterier om antal ansatte og omsætning.

Dansk Erhverv finder det positivt, at tredjelande er omfattet, men at der bør være behov for vejledning og støtte til danske SMV'er, da de stadig vil være indirekte omfattet.

FSR er enig i anvendelsesområdet, men mener at der skal lægges tilsvarende krav på offentlige virksomheder.

Dansk Erhverv anbefaler, at det bør være muligt, at koncerner kan foretage due diligence på vegne af juridiske datterselskaber, der f.eks. er inden for anvendelsesområdet. Dansk Industri, Danske Rederier og Danske Arkitektvirksomheder ser behov for præciseringer af, hvem i en koncern, som har due diligence-forpligtigelserne. Datterselskaber inden for scope skal kunne henvise til moderselskabets eller et andet koncernselskabs håndtering af forpligtelserne i koncernen, når moder-/koncernselskabet er registreret i EU.

Dansk Arbejdsgiverforening mener ikke, at vikaransatte bør inkluderes i opgørelsen af antal ansatte. Dansk Arbejdsgiverforening efterspørger en klar regel i direktivet, som tillader koncerner at dele ressourcer og have fælles koncernløsninger.

Anvendelsesområde – omfattede negative indvirkninger
Dansk Aktionærforening, Dansk Erhverv og DM&T anbefaler, at due diligence-forpligtelsen bør begrænses til leverandørleddet. Dansk Erhverv bemærker, det uklare begreb "værdikæde" bør erstattes af leverandørkæde. Leverandørkæden er det led, virksomhederne har mulighed for at gøre deres indflydelse gældende i. Definitionen af forretningsforbindelser bør begrænses til aktører som virksomheden har en kontraktuel relation for dermed at tage højde for virksomhedens reelle indflydelsessfære. L&F og Ledernes Hovedorganisation mener, at det vil være svært for virksomheder at udføre due diligence i hele værdikæden, og at det kan føre til, at virksomheder trækker sig ud fra visse lande, med et fald i samhandel til følge. L&F og FSR er bekymret for, at EU-baserede virksomheder fravælger handel med visse lande ud fra et forsigtighedshensyn. L&F mener, at direktivet alene bør regulere den "direkte værdikæde".

92-gruppen, Amnesty International og Institut for Menneskerettigheder ser positivt på, at forslaget omfatter hele værdikæden. Forslaget har imidlertid en række begrænsninger ift. omfanget af due diligence-forpligtelsen, som skaber usikkerhed og risikerer at hindre en reel værdikædetilgang. DM&T bemærker, at der er behov for incitament til, at virksomhederne engagerer sig direkte med de lag i leverandørkæden, hvor der er alvorlige risici. Amnesty International lægger vægt på behovet for krav også i forhold til kunderne. Både Institut for Menneskerettigheder, 92-gruppen og Amnesty International og

DM&T finder definitionen af etablerede forretningsforbindelser problematisk og uklar, samt at den ikke findes i de internationale retningslinjer.

Dansk Industri, Danske Rederier og Danske Arkitektvirksomheder opfordrer til, at man sikrer overensstemmelse mellem anerkendte internationale retningslinjer og anvendelsen af begreber og definitioner i forslaget for at undgå unødig retlig uklarhed. Dansk Erhverv, Komitéen for god Fondsledelse og Komitéen for god Selskabsledelse finder, at der er behov for større klarhed over definitionen af nøglebegreber af hensyn til retssikkerheden og ensartet håndhævelse. Komitéen for god Fondsledelse og Komitéen for god Selskabsledelse bemærker, at artikel 7.2 (a) synes meget vidtgående, og i mange tilfælde vanskelig at opfylde. Den bør udgå, eller begrænses.

Dansk Industri, Danske Rederier, Danske Arkitektvirksomheder, Komitéen for god Fondsledelse og Komitéen for god Selskabsledelse bemærker, at ”Established business relationship” og "value chain" er uklare begreber. "Established business relationship" bør begrænses til direkte leverandører, dvs. til ikke også omfatte indirekte leverandører og hele værdikæden, som er alt for bredt og uden for virksomhedens kontrolsfære.

Finans Danmark bemærker, at forslaget anvender andre definitioner/indikatorer på negative indvirkninger end det, der blandt andet ses i udkastet til regulatoriske standarder under disclosureforordningen, hvilket bør afklares. Finans Danmark finder det positivt, at definitionen på ”value chain” i artikel 3 (g), for så vidt angår finansielle virksomheder, er begrænset til at omfatte aktiviteter relateret til kunder, der modtager lån, kreditter og andre finansielle services. Finans Danmark antager på den baggrund, at trods definitionen af ”Financial Undertaking” i artikel 3(a)(iv) ses at være meget bred og f.eks. omfatter investment firms og andre virksomheder, så omfatter forslaget efter deres opfattelse ikke investment services men alene finansierings-/lånesiden. Det ville være hensigtsmæssigt, at dette fremgik tydeligere af forslaget.

Dansk Arbejdsgiverforening finder bilaget misvisende og bemærker, at der mangler en henvisning til, at forenings- og forhandlingsfriheden også omfatter arbejdsgiverne og deres organisationer, og at de ILO-instrumenter, der henvises til, ikke omfatter strejkeret. FH mener, at forslaget også bør indarbejde henvisninger til grundlæggende standarder såsom den europæiske menneskerettighedserklæring, Europa-Rådets menneskerettighedskonvention, det europæiske sociale charter og EU’s charter for grundlæggende rettigheder.

92-gruppen og Amnesty International ønsker, at klimaforandringer indarbejdes eksplicit i selve due diligence-forpligtelsen, og at bilaget udvides med

yderligere konventioner om menneskerettigheder og arbejdstagerrettigheder. 92-gruppen ønsker også henvisninger til natur, biodiversitet og dyrevelfærd.

Forsikring og Pension ønsker, at det skal fremgå klart, at forsikringer og firmapensionsordninger kan og bør tegnes og opretholdes for lovlige virksomheder, så virksomheder ikke afskæres fra at tegne helt almindelige erhvervsforsikringer og pensionsordninger for medarbejderne alene fordi, der kan være identificeret potentielle negative påvirkninger af menneskerettigheder eller miljø.

Selskabsledelse
92-gruppen finder det positivt, at beslutninger om menneskerettigheder, miljø og klima skal træffes på direktørniveau, men bemærker, at flere elementer, som EU-Kommissionen tidligere har arbejdet på, er udeladt fra det endelige forslag. Amnesty International ser positivt på bestemmelserne om ledelsesansvar, men ønsker ligesom 92-gruppen, at der skal være eksplicitte konsekvenser for brud på disse forpligtelser. Institut for Menneskerettigheder fremhæver positivt, at forslaget indeholder en afklaring af ledelsesansvaret, eftersom de internationale retningslinjer fastslår, at due diligence skal ledsages af et ledelses- og bestyrelsestilsyn.

Dansk Aktionærforening bemærker, at flere af forslagene kan ses som direkte indgreb i den danske model for selskabsledelse og er problematiske, idet det bliver muligt at angribe selskabernes interne beslutningsproces.

Dansk Industri, Danske Rederier og Danske Arkitektvirksomheder advarer kraftigt imod, at EU begynder at regulere det overordnede ledelsesansvar i danske virksomheder, som er unødvendigt for at opnår formålet. Det kan potentielt få alvorlige negative konsekvenser, fordi det vil skabe en helt unødvendig usikkerhed om ledelsesansvaret i danske virksomheder. Det risikerer at hæmme virksomhedernes beslutningseffektivitet og konkurrenceevne. En accept af forslaget medfører, at regulering af selskabsledelse i danske virksomheder, som i dag er reguleret i Danmark, ville blive overladt til EU. En udvanding af, at ledelsen i sidste ende fastlægger virksomhedens strategi, politikker mv. er en udvanding af virksomheders selvbestemmelsesret og ejernes ejendomsret. Det er på mange måder uhensigtsmæssigt, hvis eksterne parter får en juridisk ret til at påvirke ledelsesbeslutninger i virksomheder, men ikke bærer et juridisk medansvar for konsekvenserne.

Dansk Industri, Danske Rederier, Danske Arkitektvirksomheder, Komitéen for god Fondsledelse og Komitéen for god Selskabsledelse bemærker, at det er uhensigtsmæssigt, at det generelle ledelsesansvar i virksomheder er forskelligt, blot fordi en virksomhed krydser en bestemt størrelsesgrænse, eller har omsætning inden for bestemte brancher.

Ledernes Hovedorganisation bemærker, forslaget vil være omfattende, og finder det afgørende, at ledelsesrummet ikke underlægges unødvendige begrænsninger. Det uklart, hvor vidtrækkende direktørernes ansvarsbyrde tænkes, og Ledernes Hovedorganisation anbefaler, at det i forslagets artikel 25 og 26 uddybes, hvor mange forpligtelser direktionerne reelt set pålægges.

Dansk Erhverv mener, at der er tale om en ganske stor ændring af ledelsesansvaret, og mener, at artikel 25 skal udgå, da der i dansk ret allerede findes regulering heraf, at det ser ud til at være uafklaret, hvilke konsekvenser artikel 25 har på ledelsesansvaret, og da detailstyring af ledelsesansvaret ikke er ønskeligt. Den uklare formulering skaber tvivl om rækkevidden, herunder f.eks. hvordan forskellige situationer skal bedømmes, hvem der kan rejse krav mv. Der kan opstå risiko for, at beslutningskraften forsinkes og at ledelsen undlader at træffe ellers fornuftige, men risikofyldte beslutninger.

Dansk Erhverv mener, at artikel 26 skal udgå, da artiklen er unødvendig, da handlingerne bliver en naturlig del af direktionens opgave, når virksomheden ansvarliggøres for de forhold, der fremgår af artikel 7-11.

Professor, dr.jur., Jesper Lau Hansen, KU, og Professor Steen Thomsen og lektor Therese Sand, CBS, bemærker, at artikel 15 og 25 ikke har relevans for due diligence. Artikel 26 er derudover overflødig, da det automatisk følger af national selskabsret, at ledelsen er forpligtet til at sikre overholdelsen af due diligence-processerne. Begreberne i artikel 26 synes desuden at være helt åbne og giver dermed risiko for indblanding i virksomhedens ledelse fra eksterne ikke-transparente aktører. Bestemmelserne er således helt unødvendige i relation til due diligence og i strid med nærheds- og proportionalitetsprincippet i TEU art. 5. Det bemærkes ydermere, at det er af helt afgørende vigtighed, at art. 15 udgår af direktivforslaget, da artiklen f.eks. er et direkte indgreb i aktionærernes ejendomsretlige styringsret, herunder retten til selv at vælge mål og strategi, med klar ekspropriativ karakter at pålægge virksomheden at skulle efterleve politiske målsætninger.

FSR mener, at ledelsesmedlemmers pligter og ansvar bør være op til medlemslandene for at være i overensstemmelse med nærhedsprincippet. Sammensætningen af ledelsens aflønning bør ikke reguleres i direktivet, men kan det ikke tages ud, bør det flyttes fra art. 15 til art. 25.

Forsikring og Pension opfordrer til, at ansvar, pligter og sanktioner for ledelsesmedlemmer gøres klarere i direktivet.

Finans Danmark finder, at der med forslaget foretages et unødigt indgreb i virksomhedernes ledelsesret. Det gælder også i relation til den foreslåede

artikel 25, da ledelsen allerede efter gældende regler er forpligtet til at handle i virksomhedens interesse. Det er desuden uklart, hvad der skal til, før en ledelsesbeslutning er ansvarspådragende.

Komitéen for god Fondsledelse og Komitéen for god Selskabsledelse mener, at hele artikel 25 bør udgå. Der bør alene lovgives på medlemslandsniveau, da dette er mere fleksibelt og i overensstemmelse med nærhedsprincippet. Indførelse en definition af "selskabs interesse" kan føre til uklarheder for ansvaret og ledelsen kan risikere at blive mødt med en ubegrundede søgsmål. Det kan forringe EU-selskabers konkurrenceevne på det globale marked, hvilket ikke vil bidrage til en bæredygtig udvikling.

Komitéen for god Fondsledelse og Komitéen for god Selskabsledelse støtter overordnet, at ledelsen skal etablere og føre tilsyn med due diligenceprocessen. Pligten i artikel 26 til at inddrage interessenter er dog uklart formuleret. Komitéerne mener, at kravet om tilpasning af virksomhedens strategi, er malplaceret, og at der ikke bør stilles enkeltstående krav til virksomhedernes strategi.

Selve due diligence-forpligtelsen
Både Institut for Menneskerettigheder, Amnesty International og 92-gruppen ser med bekymring på de såkaldte kontraktlige garantier i forslaget. Denne tilgang giver virksomheder mulighed for blot at tilføje bestemte klausuler i deres kontrakter med leverandører og at overlade verifikationsprocessen til tredjepartsauditører, frem for proaktivt at arbejde med leverandørerne. Institut for Menneskerettigheder påpeger, at tættere samarbejde og dialog med forretningspartnere har vist sig mere effektive end adfærdskodeks og certificeringer i praksis. DM&T ser ligeledes en risiko ved et for ensidigt fokus på kontrakter og ønsker i stedet, at direktivet fremmer virksomheders fokus på at udvikle og bruge en fleksibel værktøjskasse af forskellige indsatser.

Amnesty International og DM&T fremhæver også behovet for, at virksomheder kritisk vurderer deres indkøbspraksis.

Ift. dokumentation af efterlevelse af reglerne påpeger DM&T, at SMV'er ofte benytter sig af andre redskaber end audits til at følge op på krav i deres leverandørkæde, fx gennem dialog, egne besøg mv. Derfor bør direktivets krav til dokumentation være proportionelle, situationsbestemte og SMV-venlige.

92-gruppen, Folkekirkens Nødhjælp og Amnesty International ønsker, at det skal fremgå tydeligt, at virksomheder skal inddrage interessenter på en meningsfuld, effektiv og sikker måde på alle stadier af due diligence-processen. FH ønsker, at forslaget skal indebære en mere aktiv inddragelse af arbejdstagerrepræsentanter og andre interessenter. FH efterspørger desuden en mere

udbygget reference til virksomheders pligt til at sikre genoprejsning for ofre, særligt i udviklingslande.

Amnesty International finder rapporteringskravene for overfladiske og mener den bør ske løbende og med en bredere målgruppe end blot investorer.

Fsva. virksomheders egne klagemekanismer anfører Amnesty International, at ikke kun arbejdere og fagforeninger, men også andre interessenter, skal informeres om virksomhedernes procedurer til at håndtere klager.

Dansk Arbejdsgiverforening og Finans Danmark mener, at klageprocedurerne i forslaget er vidtgående. Finans Danmark bemærker, at det er uklart, hvordan "legitim bekymring" skal fortolkes, hvilket kan medføre en uklar retstilstand for virksomhederne. Komitéen for god Fondsledelse og Komitéen for god Selskabsledelse bemærker, at artikel 9 giver en meget bred klageadgang for ikke direkte berørte, for overtrædelse af artikel 7 og 8 vedr. "adverse impacts", hvilket bør undgås. Klageadgangen bør alene tilfalde dem, der er direkte berørt af "adverse impact", og en offentlig myndighed bør påse, at virksomhederne overholder proceduren. Artikel 9 kan med fordel ændres til en whistleblowerbestemmelse.

Dansk Arbejdsgiverforening mener, at forslaget kan være i strid med procedurerne på det danske arbejdsmarked og den danske model.

Finans Danmark bemærker, at undersøgelsespligten vil kunne være omfattende og medføre høje administrative konsekvenser. Derfor bør det f.eks. tydeliggøres, hvem der har forpligtelsen i koncernkonstruktioner. Den foreslåede artikel 3(g) om due diligence og rækkevidden af værdikæderne for finansielle virksomheder er for vidtgående, og at bestemmelsen alene bør omfatte det første led i værdikæden.

Dansk Erhverv opfordrer til, at det ekspliciteres, hvilke krav der vil være gældende for den årlige redegørelse, samt at der ikke introduceres nye krav til SMV'er. Dansk Erhverv og FSR bemærker, at fastlæggelse af krav til en årlig beretning i en proces med udstedelse af delegerede retsakter får en stor indvirkning på mindre virksomheder, der kan blive negativt berørt af en kontinuerlig uvished omkring kravene til deres "annual statement". Forsikring og Pension mener, at bemyndigelsen til at udstede guidelines skal udformes, så den lever op til almindelige krav til niveau-2-regulering (delegerede retsakter). Professor, dr.jur., Jesper Lau Hansen, KU, og Professor Steen Thomsen og lektor Therese Sand, CBS, advarer imod at overlade den egentlige regulering ved niveau 2 ved afledte retsakter. FSR opfordrer til, at kravene bør fastsættes i en mere åben og transparant proces, hvor også erhvervsorganisationer bliver inddraget. For at undgå dobbeltrapportering

anbefaler Dansk Erhverv, at såfremt virksomheder er omfattet af CSRD, skal de ikke også underlægges krav om en 'annual statement'. Dansk Erhverv er af princip forbeholden over for brug af delegerede retsakter, hvorfor Europa-Kommissionen i stedet bør komme med specifikke krav til artikel 11 - herunder hvad der skal stå i et "annual statement". FSR foreslår, at der i direktivforslaget stilles samme krav til erklæringer som i direktivforslaget om bæredygtighedsrapportering.

Bestemmelse om klimaforandring og vederlag
Amnesty International finder den nuværende bestemmelse om klima utilstrækkelig, bl.a. fordi den kun gælder for de allerstørste virksomheder (gruppe 1). 92-gruppen og Amnesty International ønsker, at forslaget skal anvise konkrete konsekvenser for brud på forpligtelsen om en klimaomstillingsplan, og Amnesty International efterspørger klarhed ift. om myndighederne også kan sanktionere for manglende implementering af en sådan plan, og Folkekirkens Nødhjælp mener, at manglende implementering af klimaplanen skal medføre et erstatningsansvar.

Dansk Erhverv og L&F mener ikke, at ledelsesaflønning bør reguleres på EU-niveau, og FSR mener, at aflønning bør være op til virksomhederne selv. Dansk Erhverv mener, at det bør være op til virksomheden selv at definere hvilke elementer af forretningsplanen, der er så relevante, at man vælger at aflønne derefter.

Dansk Industri, Danske Rederier og Danske Arkitektvirksomheder mener, at artikel 15 går videre end due diligence, som betyder, at staten direkte tiltager sig kontrol med styringen af private virksomheder og er et uacceptabelt brud på grundlæggende principper om, hvem der har ejendoms- og ledelsesretten i private virksomheder. De foreslåede krav i art. 15, stk. 1 og 2 er uklare, men alligevel juridisk bindende med mulighed for sanktioner og håndhævelse af en tilsynsmyndighed. Dette er problematisk fra et retssikkerhedsmæssigt synspunkt og kan medføre administrative byrder.

Komitéen for god Selskabsledelse og Komitéen for god Fondsledelse mener, at artikel 15 er overflødig og bør udgå, idet forpligtelserne, går videre end formålet med direktivet. Andet aktionærrettighedsdirektiv indeholder allerede regulering af ledelsens vederlag og har allerede haft effekt i danske selskaber. De KPI'er, der fastlægges for variabel vederlag, omfatter allerede i vidt omfang forretningsmodel og strategi og sustainability.

Ledernes Hovedorganisation er positive overfor, at bæredygtighedsmål bliver tænkt ind i aflønningen i form af fx bonusordninger. Dog bør målene

skal stå mål med, hvad den enkelte kan påvirke, ligesom løndannelse i almindelighed ikke bør indarbejdes i et direktiv, hvorfor dette bør forblive på anbefalingsniveau.

Ledernes Hovedorganisation anbefaler, at der i stedet for artikel 15 arbejdes på, på sigt at indføre en bred, ensartet Co2-afgift i hele EU-regionen. Forslaget risikerer at have en begrænset virkning på klimaet, så længe det kun angår den ene procent omfattet af forslaget. Forslaget bør uddybe, hvordan man tænker at imødekomme mindre virksomheders øgede behov for eks. klimarapportering og -investeringer, samt øgede behov for viden.

Professor Søren Friis Hansen og lektor, Troels Michael Lijla, CBS LAW, Copenhagen Business School, bemærker, at aktionærens ejendomsret, som også aktionærens stemmeret og retten til at udøve indflydelse over selskabet, nyder beskyttelse iht. Grundloven, Menneskerettighedskonventionen, og EU's Charter om grundlæggende rettigheder. Artikel 15 et indgreb i aktionærens ejendomsret efter Menneskerettighedskonventionen, og det bør også undersøges, om artikel 15 udgør et ekspropriativt indgreb efter grundlovens § 73. Derudover vurderes det, at der ikke er hjemmel i Traktaterne til at tillægge bestemmelsen i Paris-aftalen direkte virkning.

Forsikring og Pension bemærker, at det er uklart, hvordan en virksomheds klimaplan skal udformes.

Vejledning mv.
Dansk Erhverv bemærker, at når der f.eks. indhentes kontraktlige garantier fra eller indgås en kontrakt med en SMV, skal vilkårene være retfærdige og rimelige, og der skal være fokus på, at omkostninger fra de store selskabers due diligence forpligtigelse ikke væltes over på SMV'erne.

DM&T finder det vigtigt, at de understøttende tiltag for SMV'er prioriteres, herunder at der laves harmoniserede vejledninger til SMV'er, så det ikke bliver de store virksomheders ansvar og opgave at definere, hvordan en SMV skal udføre due diligence.

FSR, Finans Danmark, FH og DM&T efterspørger vejledning til virksomhederne, og i den forbindelse fremhæver DM&T og FH harmoniserede vejledninger til SMV'er.

Myndigheders tilsyn
92-gruppen og NCP Danmark påpeger, at det offentlige tilsyn forudsætter meget klare regler. Amnesty International og NCP Danmark fremhæver, at tilsynsmyndigheden bør være uafhængig. NCP Danmark påpeger også, at

erfaringerne fra NCP-sager viser, at sagerne kræver meget tid og ressourcer grundet sagernes kompleksitet.

Forsikring og Pension opfordrer til at bevare de eksisterende rammer for tilsynet med overholdelse af bæredygtighedsregulering.

Amnesty International mener, at direktivet skal fastlægge et minimumsbeløb eller lignende for bøder, og at virksomheder skal udelukkes fra offentlige indkøb, hvis de ikke lever op til due diligence-kravene. Amnesty International og 92-gruppen efterspørger en ændring af udbudsdirektivet for bedre at integrere FN's og OECD's retningslinjer i offentlige indkøb.

Institut for Menneskerettigheder mener, at der skal skabes en balance, så ansvaret for at håndhæve reglerne ikke væltes over på civilsamfundet.

Komitéen for god Fondsledelse og Komitéen for god Selskabsledelse bemærker, at det i artikel 20 om sanktioner bør gøres klart, hvor langt ned i kæden, virksomhederne kan gøres ansvarlige. Sanktionerne bør være proportionelle med karakteren af overtrædelsen og ikke omsætningsbestemte, da dette kan variere på tværs af forskellige virksomhedstyper.

Dansk Industri, Danske Rederier, Danske Arkitektvirksomheder og Komitéen for god Fondsledelse og Komitéen for god Selskabsledelse bemærker, at virksomhederne ikke bør holdes ansvarlige for overtrædelser i virksomhedernes leverandørkæder, hvis virksomhederne ikke direkte har forårsaget overtrædelsen, virksomhederne ikke med rimelighed kunne være opmærksomme på overtrædelsen, eller når virksomhederne har foretaget nødvendige foranstaltninger for at forhindre overtrædelsen.

Civilretligt ansvar
92-gruppen, Folkekirkens Nødhjælp og Amnesty International ønsker, at forslaget skal tage højde for juridiske udfordringer for ofre, der ønsker at gøre en virksomhed ansvarlig for skader som følge af mangelfuld due diligence, fx høje omkostninger, korte tidsfrister, begrænset adgang til beviser, begrænset juridisk status og en uforholdsmæssig stor bevisbyrde. 92-gruppen og Amnesty International mener, at det er for tung en bevisbyrde at løfte for rettighedshaverne, og de ønsker derfor en mere fair fordeling af bevisbyrden. Iflg. Amnesty International bør der også sikres finansiel støtte til rettighedshavere og mulighed for kollektive søgsmål, samt at juridiske omkostninger i en sag pålægges den sagsøgte virksomhed, hvis sagsøger vinder sagen.

Institut for Menneskerettigheder og Amnesty International mener, at der er en bekymrende mangel på klarhed omkring brugen af kontrakter som et middel til at undgå ansvar. Institut for Menneskerettigheder finder det uklart,

hvilke indvirkninger der vil kunne lede til ansvarspådragelse som følge af forslagets henvisning til rettigheder og forbud listet i bilagene til direktivet. Endvidere finder Institut for Menneskerettigheder, at kravet om økonomisk kompensation ved en konkret krænkelse er for begrænset og ikke lever op til de internationale retningslinjers forventninger til virksomheders rolle med hensyn til genoprejsning.

Dansk Erhverv bemærker, at artikel 22 bør beskrives yderligere, herunder hvis en virksomhed har truffet forebyggende foranstaltninger, er den ikke nødvendigvis retlig ansvarlig for en evt. negativ påvirkning, der opstår som følge af aktiviteterne hos en indirekte partner. Spørgsmålet om ansvar, herunder f.eks. når en virksomhed overholder alle formelle krav, og en krænkelse af menneskerettighederne alligevel finder sted i virksomhedens forsyningskæde, bør afklares bl.a. af hensyn til retssikkerheden.

Dansk Industri, Danske Rederier og Danske Arkitektvirksomheder mener, at bestemmelserne om civilretligt ansvar er for uklare og vidtrækkende. Virksomhedernes juridiske ansvar bør udelukkende omfatte deres direkte leverandører og ikke hele værdikæden. Artikel 24 om offentlig støtte rejser en række udfordringer, bl.a. i forhold til retssikkerhed, og er heller ikke er begrænset til direktivets due diligence forpligtelser.

Professor, dr.jur., Jesper Lau Hansen, KU, og Professor Steen Thomsen og lektor Therese Sand, CBS, fremhæver, at virksomhederne kun bør holdes ansvarlige for egne handlinger, som kan tilregnes selskabet ved dets ansatte. Der bør ikke anvendes objektivt ansvar eller hæftelse for andre aktørers handlinger.

Komitéen for god Fondsledelse og Komitéen for god Selskabsledelse bemærker, at artikel 22 om "civil liability" er formuleret meget uklart og det er vanskeligt at afgøre, hvornår en virksomhed er ansvarlig, hvilket bør præciseres. Dansk Industri, Danske Rederier, Danske Arkitektvirksomheder, Komitéen for God Fondsledelse og Komitéen for God Selskabsledelse bemærker, at forslaget bør vurderes i forhold til internationale privatretlige regler om lovvalg og jurisdiktion.

Også NCP Danmark og FSR fremhæver potentielle problemstillinger ved at give ofre adgang til domstolen. NCP Danmark bemærker, at der kan være udfordringer knyttet til jurisdiktion, og fare for "forum shopping" mht. valg af land og domstol. FSR støtter at bevare OECD's mæglings-og klagesystem, og dermed det danske NCP, da det kan være det mest effektive værktøj i tilfælde af en tvist.

L&F mener, at det er uklart, hvordan Kommissionen vil sikre de nationale myndigheders beføjelser til at tillade evt. kontraktbrud ved overtrædelse af direktivet, hvis en aftale eksempelvis er indgået med lovvalg i et tredjeland. L&F bemærker, at det øger sandsynligheden for uberettigede klager til skade for virksomheders omdømme at lade NGO'er uden reelt indblik eller forbindelse til en virksomheds værdikæde eller ansatte være klageberettigede. L&F mener, at det er forventeligt, at virksomheder skal lave due diligence i den fulde værdikæde, men at det juridiske ansvar kun bør gælde den direkte værdikæde.

Forsikring og Pension bemærker, at det er uklart, hvordan virksomheders civilretlige ansvar hænger sammen med nationale erstatningsregler, hvilket kan skabe usikkerhed om retstilstanden.

9. Generelle forventninger til andre landes holdninger

EU-landene støtter generelt formålet med direktivet, men har givet udtryk for, at der er en række uklarheder i det foreliggende forslag. De nordiske lande har udtrykt sig kritisk over for de artikler, der regulerer selskabsledelse.

10. Regeringens foreløbige generelle holdning

Regeringen bakker op om formålet med det nye forslag om virksomheders due diligence for bæredygtighed. Omstilling til en bæredygtig økonomi indebærer, at den private sektor aktivt tager ansvar for deres indvirkning på samfundet og miljøet. Det er regeringens opfattelse, at lovpligtig due diligence bedst reguleres på europæisk niveau, frem for på nationalt niveau, så der sikres klare, fælles spilleregler og en ensartet håndhævelse på tværs af medlemslandene. En ambitiøs EU-lov om due diligence skal være med til at sætte standarden globalt og løfte niveauet for den private sektors bæredygtighed – også uden for EU's grænser.

For at opnå dette er det centralt at lovgivningen udformes på en måde der er håndterbar og klar for de virksomheder, der underlægges lovgivningen. Såfremt den europæiske lovgivning udformes på baggrund af uklare definitioner, og med tvivl om rækkeviden og omfanget af virksomhedernes ansvar, er der en risiko for reglerne ikke vil bidrage til en reel omstilling af den private sektor, men alene vil påføre unødvendige administrative byrder for virksomhederne. Dette vil hverken være til gavn for evt. skadelidte eller virksomhederne. Det er derfor en central prioritet for regeringen, at reglerne udformes således, at de bliver håndterbare og at gevinsterne ved forslaget står mål med de administrative byrder. For at reglerne skal kunne sætte standarden globalt skal der kunne fremvises en model, hvor den nødvendige omstilling sikres, samtidig med at reglerne gøres håndterbare for virksomhederne.

Regeringen finder det kritisabelt, at forslaget er blevet fremsat uden at der foreligger en kvalitetssikret konsekvensanalyse for forslaget fra Kommissionens interne Udvalg for Forskriftskontrol, og at Kommissionen på den måde bryder med den normale procedure for evidensbaseret politikudvikling.

Proportionale regler særligt for virksomheder og myndigheder
Regeringen finder det positivt, at forslaget er baseret på anerkendte internationale retningslinjer i form af OECD's retningslinjer for Multinationale Selskaber og FN's Vejledende Principper om Menneskerettigheder og Erhvervsliv. Regeringen mener, at det er en forudsætning for en vellykket og effektiv due diligence-lov, at forslaget finder den rette balance mellem fleksibilitet og præcision, og at der skabes gode rammer for reel harmonisering på tværs af medlemslandene. Mange virksomheder er allerede bekendte med og arbejder med ovenfornævnte retningslinjer, hvilket vil gøre en implementering af reglerne mere håndterbare for virksomhederne, der skal implementere due diligence i deres daglige forretning, for skadelidte, for civilsamfundet og for de nationale myndigheder der skal håndhæve reglerne.

En ensartet implementering og håndhævelse på tværs af EU, er en central prioritet for regeringen. Derfor bør der være klarhed om de centrale begreber i direktivet, og Kommissionen bør udgive vejledninger om, hvordan virksomheder skal opfylde deres due diligence-forpligtelser, så det bliver klart for virksomhederne hvad der konkret forventes. Regeringen finder det centralt, at formålet med forslaget opnås og implementeres, således at gevinsterne ved forslaget står mål med de væsentlige administrative byrder, der forventes med forslaget.

Risikobaseret indsats i værdikæden
Regeringen finder det vigtigt, at forslaget afspejler det centrale princip om en risikobaseret indsats fra OECD's retningslinjer, således at virksomheder kan prioritere mellem evt. forskellige negative indvirkninger og adressere de mest signifikante risici først.

Regeringen ser en risiko for, at virksomheder alene vil forlade sig på kontraktuelle krav til leverandører på bekostning af dialog, tæt samarbejde og interessentinddragelse, som iflg. OECD's retningslinjer er primære værktøjer i en effektiv due diligence-proces. Derfor bør det afsøges, om forslagets bestemmelser om kontraktforhold kan tilpasses eller suppleres med princippet om en risikobaseret indsats, så det er mere i tråd med OECD's retningslinjer. Regeringen er opmærksom på, at det i praksis kan være meget vanskeligt for en virksomhed at udføre due diligence for hele værdikæden. Regeringen mener, at disse udfordringer bør afspejles tydeligt i for-

slaget, også for at sikre overensstemmelse med princippet i OECD's retningslinjer om "falmende ansvar" jo længere man kommer ud i værdikæden. Det bør være tydeligt, hvad der reelt forventes af virksomhederne på både leverandør- og afsætningssiden.

Ingen generel EU-regulering af selskabsledelse
Regeringen er skeptisk overfor, at der indgår en generel regulering af selskabsledelse og ledelsens pligter i forslaget, som ligger ud over de pligter, som foreslås som led i due diligence-forpligtelsen. Kommissionen har ikke umiddelbart godtgjort, at der er et behov for en generel regulering af selskabsledelsen eller fremvist dokumentation for, at denne del af forslaget nødvendigvis vil forbedre virksomhedernes arbejde med den bæredygtige omstilling og ansvarlige værdikæder. Dette har regeringen af flere omgange gjort Europa-Kommissionen opmærksom på i forbindelse med regeringens løbende dialog med Europa-Kommissionen.

Regeringen er positiv overfor, at due diligence-delen af forslaget vil medføre, at virksomheder i højere grad strukturerer deres beslutninger ud fra hvad, der er bæredygtigt, både ift. fx klima og miljø, men også for menneskerettigheder og arbejdstagerettigheder. Regeringen mener, at virksomheders bæredygtighed, vækst og konkurrenceevne ikke er modsætninger, men hinandens forudsætninger samt at fremtidens mest profitable og succesfulde virksomheder bør bygge på grundlæggende bæredygtige forretningsmodeller. En bæredygtig omstilling opnås bedst ved, at ledelser i private virksomheder selv arbejder strategisk og effektivt med bæredygtighed, hvor virksomhederne kan se, at det er i deres egen interesse at sikre en bæredygtig forretningsmodel. Regeringen kan derfor ikke på det nuværende grundlag støtte en mere generel regulering af selskabsledelse, hverken på europæisk eller nationalt niveau og mener ikke, at det er godtgjort tilstrækkeligt at forslaget er proportionalt i denne henseende. Regeringen vil i det videre forløb undersøge nærmere, hvordan den foreslået regulering af selskabsledelse vil påvirke den danske model for selskabsledelse og hvad de konkrete implikationer af direktivet vil være for dansk selskabsret.

Anvendelsesområde
Regeringen støtter Kommissionens forslag om at starte med at regulere de største virksomheder. Det støttes ligeledes at det senere, ifm. en evaluering af lovgivningen vurderes, om anvendelsesområdet bør udvides til også at omfatte mindre virksomheder. Regeringen afsøger nærmere, om der findes mere hensigtsmæssige modeller til at implementere due diligence i værdikæden end Kommissionens forslag om kontraktmæssig kaskadering, og vil i den sammenhæng vurdere, om det evt. kan være fordelagtigt at strømline

anvendelsesområdet med direktivet for virksomheders bæredygtighedsrapportering (CSRD). Dette vil i så fald betyde, at flere virksomheder omfattes af reglerne.

Regeringen finder, at der er behov for at analysere, hvad konsekvenserne af forslaget er for virksomhederne i de særlige risikosektorer.

Regeringen støtter, at ikke-EU-virksomheder med en betydelig omsætning på det indre marked også omfattes af reglerne, med henblik på dels at beskytte europæiske virksomheders konkurrenceevne, dels at opnå en større effekt af lovgivningen. Regeringen støtter ligeledes, at finansielle virksomheder er omfattet af forslaget.

Interessentinddragelse
Regeringen finder det vigtigt, at meningsfuld inddragelse af relevante interessenter, herunder bl.a. fagforeninger, kommer til at stå som en helt central forpligtelse i forslaget, i tråd med OECD's retningslinjer. Denne forpligtelse bør dog som udgangspunkt være afgrænset til virksomhedens due diligence-forpligtelse.

Sammenhængende regulering af vederlag
Der foreslås i direktivet en konkret regulering af udformningen af ledelsens variable vederlag, hvorefter virksomhederne ved fastsættelsen af heraf skal tage højde for deres plan for at bidrage til Paris-aftalens klimamålsætning. Denne forpligtelse virker til at gå ud over formålet med nærværende direktiv, som er at fastlægge regler for virksomhedernes udførelse af due diligence. Da regeringen finder, at den konkrete udøvelse af selskabsledelse ikke skal reguleres som en del af dette direktiv, bør reguleringen af vederlag udgå af forslaget.

Klimahensyn
Regeringen finder det vigtigt, at den private sektor bidrager til den grønne omstilling, og vil afsøge, hvordan klimahensyn bedst integreres i direktivet, fx ved at gøre virksomheders klimapåvirkning til en del af selve due diligence-forpligtelsen, fremfor at dette gøres til en særskilt forpligtigelse. Det er desuden centralt at sikre overensstemmelse med øvrige EU-krav om klimarelateret rapportering.

Effektiv håndhævelse
Regeringen støtter direktivets mål om, at skadelidte skal kunne anlægge en civil retssag ved de kompetente nationale domstole og opnå erstatning, såfremt betingelserne herfor efter national ret er opfyldt. Regeringen finder dog, at der er elementer vedrørende det civilretlige erstatningsansvar, der giver anledning til tvivl om den nærmere forståelse samt konsekvens. Der

er behov for klarlægning og afgrænsning af en række centrale begreber i forslaget vedrørende virksomheders juridiske ansvar og mulighederne for at anlægge sager herom ved domstolene. Ansvaret bør særligt afgrænses over for andre aktørers selvstændige eller upåregnelige handlinger. Det skal derudover præciseres, hvad der menes med *passende* due diligence foranstaltninger, jf. Artikel 7 og 8. Regeringen vil arbejde for at få afklaret disse usikkerheder.

Det bemærkes, at lovvalget må løses efter de almindelige lovvalgsregler, dvs. deliktstatuttet for Danmarks vedkommende.

Regeringen mener samtidig, at det etablerede system af nationale OECD-kontaktpunkter for ansvarlig virksomhedsadfærd (NCP) skal kunne fungere i samspil med reglerne i direktivforslaget. NCP-systemet repræsenterer en anden form for adgang til genoprejsning for skadelidte med mulighed for mægling mellem parterne. Derudover har de nationale kontaktpunkter ekstraterritorial kompetence, og vil fortsat være tilgængelige for virksomheder, der ikke omfattes af dette forslag.

11. Tidligere forelæggelse for Folketingets Europaudvalg

Folketinget Europaudvalg er blevet orienteret om den danske regeringshøringssvar til Kommissionen i februar 2021. Derudover har ministeren løbende orienteret udvalget om regeringens tidlige interessevaretagelse på området. Ydermere har regeringen svaret på en række udvalgsspørgsmål om sagen samt drøftet sagen på samråd.